

УКРАЇНА

(19) UA (11) 50785 (13) U
(51) МПК (2009)
G01K 7/02

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ
І НАУКИ УКРАЇНИ

ДЕРЖАВНИЙ ДЕПАРТАМЕНТ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІ

ОПИС ДО ПАТЕНТУ НА КОРИСНУ МОДЕЛЬ

видається під
відповідальність
власника
патенту

(54) ПРИСТРІЙ ДЛЯ ВИМІРЮВАННЯ ТЕМПЕРАТУРИ РОЗПЛАВІВ

1

2

(21) u200913071

(22) 15.12.2009

(24) 25.06.2010

(46) 25.06.2010, Бюл.№ 12, 2010 р.

(72) ІЦЕНКО АНАТОЛІЙ ІВАНОВИЧ, СКОРИЙ
ОЛЕКСАНДР ВОЛОДИМИРОВИЧ, ДУБОВИК ТЕ-
ТЯНА ВАСИЛІВНА, ВАСИЛЕНКОВ ЮРІЙ МИХАЙ-
ЛОВИЧ, ТРОЦАН АНАТОЛІЙ ІВАНОВИЧ, БРОДЕ-
ЦЬКИЙ ІГОР ЛЕОНІДОВИЧ, СОВА АНАТОЛІЙ
МИКИТОВИЧ

(73) ІНСТИТУТ ПРОБЛЕМ МАТЕРІАЛОЗНАВСТВА
ІМ. І.М. ФРАНЦЕВИЧА НАН УКРАЇНИ

(57) Пристрій для вимірювання температури розплавів, що містить два незахищені термопарні про-
води та вогнетривку втулку з двома наскрізними
отворами, який відрізняється тим, що він містить
термопарний провід з покриттям з оксиду ітрію,
причому товщина покриття становить 5-25 мкм.

Корисна модель стосується вимірювання тем-
ператури розплавлених середовищ контактним
методом і може бути використана для вимірюван-
ня температури розплавів металів та сплавів в
металургійному, ливарному та інших виробницт-
вах.

Відомий пристрій, що дозволяє здійснювати
короткочасний контроль температури розплавів
[И.П.Куритный, Г.С.Бурханов, Б.И.Стаднык. Мате-
риалы высокотемпературной термометрии.- М.:
Металлургия, 1986.- С.145-146]. Такий пристрій
має корпус із закріпленим в ньому кварцевим на-
конечником та два термопарні проводи, одні кінці
яких намотані на барабан, а другі утворюють гаря-
чий спай, який знаходиться всередині наконечни-
ка. Кварцовий наконечник міняють після кожного
занурювання, тривалість якого не повинна пере-
вищувати 20с. Робочий спай термопарі обновлю-
ють через 3-4 заміри, при цьому відрізають від
термоелектродів не менше 40-70мм, витягують на
цю ж довжину із корпусу нові кінці термопарних
проводів і з'єднують їх, утворюючи новий спай.

Недоліком такого пристрою є його порівняно
висока інерційність. Крім цього має місце значна
трудомісткість процесів виміру, яка пов'язана з
необхідністю періодично замінювати робочий
спай.

Найбільш близьким за технічною суттю до ко-
рисної моделі, що заявляється, є пристрій для
вимірювання температури розплавів, який склада-
ється з корпусу та двох незахищених термопарних
проводів, що нерухомо запресовані у втулку з ок-
сиду магнію. Робочий спай в цьому пристрої вини-

кає через замикання термопарних проводів з роз-
плавом [И.П.Куритный, Г.С.Бурханов,
Б.И.Стаднык. Материалы высокотемпературной
термометрии. - М.: Metallurgia, 1986. - С.163].

Недоліком такого пристрою є те, що термін дії
подібного пристрою обмежений часом розчинення
незахищених кінців нерухомих термопарних про-
водів в розплаві і складає для розплавлених алю-
мінієвих сплавів 120-150 годин в залежності від
матеріалу проводів.

В основу корисної моделі "Пристрій для вимі-
рювання температури розплавів" поставлена за-
дача створення пристрою для безперервного ви-
мірювання температури розплавів, який має
підвищену довговічність.

Поставлена задача досягається тим, що в
пристрої для контролю температури розплавів,
який складається з корпусу та двох термопарних
проводів, що вмонтовані у втулку з вогнетривкого
матеріалу, застосовуються термопарні проводи з
жаростійким покриттям. Жаростійке покриття за-
хищає термопарні проводи від взаємодії з розпла-
вом, що підвищує строк експлуатації пристрою.

В пристрої використовуються термопарні про-
води з покриттям з оксиду ітрію. Покриття отримують
методом хімічного осадження з розчинів. Він
полягає в осадженні з розчину нітрату ітрію безпо-
середньо на поверхні проводу. Далі провід надхо-
дить в піч для відпалювання. Відпалювання в печі
призводить до повного видалення розчинника та
примісних продуктів з утворенням на поверхні
проводу покриття з оксиду ітрію в такій послідов-
ності: $Y(NO_3)_3 \cdot 6H_2O \rightarrow Y(NO_3)_3 \rightarrow Y_2O_3 + O_2$. Цей ме-

(13) U

(11) 50785

(19) UA

тод дає можливість отримувати покриття товщиною 5-25мкм. Покриття з товщиною до 5мкм не забезпечує надійного захисту термопарних проводів. Покриття з товщиною понад 25мкм перешкоджає розсіюванню тепла в оточуюче середовище, що викликає локальне нагрівання проводу. При цьому порушується суцільність покриття.

Пристрій складається з вогнетривкої двоканальної втулки 1 з вмонтованими двома термопарними проводами 2 з жаростійким покриттям 3. Пристрій працює наступним чином (креслення). Втулка 1 з проводами 2 з жаростійким покриттям 3 вмонтовується в канал футеровки 5. Потім в тиглі розплавляється метал 4. Термопарні проводи 2 контактують з розплавленим металом 4, що забезпечує безперервне вимірювання температури розплаву.

Для оцінки працездатності запропонованого пристрою була проведена серія дослідних плавів в тигельній печі алюмінієвого сплаву АМ-95. Для вимірювання температури використовували термопари ВР 5/20 з жаростійким покриттям різної товщини.

При цьому температура розплаву для порівняння вимірювалась також за допомогою термопари з незахищеними проводами.

При проведенні плавів пристрій, що заявляється, забезпечував вимірювання температури металу протягом 350 годин. Термопара з незахищеними проводами забезпечувала безперервні виміри протягом 150 годин.

Результати випробувань наведені в таблиці.

Таблиця

Пристрій	Середовище	Температура, К	Час вимірювання, год
Прототип	АМ-95	850	150
Запропонований пристрій			
Товщина покриття 4,5мк	АМ-95	850	260
Товщина покриття 10мк	АМ-95	850	320
Товщина покриття 15мк	АМ-95	850	350
Товщина покриття 20мк	АМ-95	850	330
Товщина покриття 25,5мк	АМ-95	850	310

З таблиці видно, що час вимірювання температури запропонованим пристроєм перевищує час вимірювання температури прототипом. Слід відзначити також, що в процесі випробувань не було відмов термоперетворювача. Таким чином, запро-

понований пристрій дозволяє здійснювати тривале вимірювання температури розплавів.

Корисна модель може бути використана для вимірювання температури розплавів металів та сплавів в металургійному, ливарному та інших виробництвах.

